

PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING XAVFSIZ XONADON XAVFSIZ HOVLI TIZIMI ASOSIDA ISHLASH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Ro'ziboyev Mexroj Rabbimqul o'g'li

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi kursanti

Anotatsiya: Ushbu maqola, profilaktika inspektorining xavfsiz xonadon va hovli tashkil etishdagi o'rni va ahamiyatini tahlil qiladi. Maqolada, xavfsiz uy-joylar va hovlilarning yaratish muhimligi, bu orqali jinoyatlarning oldini olish va jismoniy xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan profilaktik tadbirlar muhokama qilinadi. Xavfsiz uy yaratishda e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan jihatlar, shu jumladan, yong'in xavfsizligi, elektr xavfsizligi va tashqi himoya tizimlari haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, profilaktika inspektorining roli va fuqarolarni xavfsiz yashash sharoitlarini yaratishga o'rgatishdagi vazifalari yoritiladi.

Kalit so'zlar: profilaktika inspektori, xavfsiz xonadon, jinoyatning oldini olish, huquqiy tarbiya, ijtimoiy xavfsizlik, jamoat tartibi

This article analyzes the role and significance of preventive measures taken by prevention inspectors in increasing the effectiveness of the "Safe Home" system within communities. The work highlights the importance of early intervention in crime prevention, especially in family conflicts and among youth. The activities of prevention inspectors, including awareness campaigns, legal education, and personal engagement with vulnerable individuals, are considered essential in building a secure and law-abiding society.

Keywords: prevention inspector, safe home, crime prevention, legal education, social safety, public security.

Kirish:

Xavfsiz xonadon va hovli har bir fuqaroning asosiy ehtiyojlaridan biri hisoblanadi. Bu nafaqat jismoniy xavfsizlikni ta'minlash, balki jinoyatlarning oldini olish va jamiyatda xavfsizlik madaniyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Yurtimizda xavfsiz xonadon va hovli yaratish bo'yicha profilaktika inspektorlarining faoliyati juda muhimdir. Ular fuqaro va jamoat xavfsizligini ta'minlash, yong'in va boshqa xavf-xatarlarga qarshi chora-tadbirlar ko'rish, huquqiy bilimlarni oshirishda faol ishtirok etadilar. Bu maqola, profilaktika inspektorlarining xavfsiz uy-joy va hovli

yaratishda o'zni va ularga doir amalga oshirilishi zarur bo'lgan profilaktik tadbirlarni tahlil qiladi.

Xavfsiz xonadon yaratish:

Xavfsiz uy-joy nafaqat ichki xavfsizlikni, balki tashqi xavflardan himoya qilishni ham o'z ichiga oladi. Xonadon xavfsizligini ta'minlash uchun quyidagi asosiy jihatlarga e'tibor qaratish zarur:

1. Elektr xavfsizligi: Eskirgan yoki noto'g'ri o'rnatilgan elektr simlari, yong'in yoki elektr toki urishi kabi jiddiy xavflarni keltirib chiqarishi mumkin. Profilaktika inspektori ushbu xavf-xatarlarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha fuqarolarga tavsiyalar beradi.
2. Yong'in xavfsizligi: Xonadonlarda yong'in xavfini oldini olish uchun yong'in signalizatsiyasi, yong'in o'chirish vositalari (masalan, yong'in o'chirgichlar) bo'lishi kerak. Profilaktika inspektori fuqarolarga bu xavfsizlik vositalarini o'rnatish va ularning ishlash tartibini tushuntiradi.
3. Mustahkam eshik va derazalar: Uy-joyga noqonuniy kirish xavfini kamaytirish uchun eshik va derazalar mustahkam bo'lishi kerak. Mustahkam qulflar, zamonaviy xavfsizlik tizimlari o'rnatish orqali uyning xavfsizligi oshiriladi.

Xavfsiz hovli yaratish:

Xavfsiz hovli – bu nafaqat uyning, balki atrofdagi hududning ham himoyasini ta'minlaydi. Hovlida quyidagi profilaktik chora-tadbirlar amalga oshirilishi kerak:

1. Yoritish tizimi: Hovlilarda yaxshi yoritish tizimi jinoyatlarning oldini olishda muhim omildir. Hovlida haroratga qarab, samarali va energiya tejamkor yoritish tizimlari o'rnatilishi kerak.
2. Xavfsizlik kameralarini o'rnatish: Hovlilarda xavfsizlik kameralarini o'rnatish orqali jinoyatlarni aniqlash va jinoyatchilarning oldini olish mumkin. Shuningdek, videokuzatuv tizimlari hududda xavfsizlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Ushbu tushunchalar orasidagi aloqani o'rganish va tahlil qilish, zamonaviy shaharlarda hayot sifatini oshirish uchun samarali ijtimoiy va iqtisodiy siyosatlarni ishlab chiqish imkonini beradi. Bu yerda arxitektura, iqtisodiy o'sish va ijtimoiy resurslar masalalari alohida o'rin tutadi.

Albatta, keling, xasiz xonadon va havsiz mahala tushunchalariga yana chuqurroq tahlil beraylik.

Xasiz Xonadon:

Xasiz xonadon atamasi, asosan yuqori sifatli, zamonaviy arxitektura va texnologiyalarga asoslangan uylarni anglatadi. Bu uylar nafaqat qurilish materiallari va dizayni jihatidan, balki yashovchilar uchun barcha kerakli qulayliklar va xavfsizlik choralari o'z ichiga oladi. Xasiz xonadonlar, odatda quyidagi xususiyatlarga ega bo'lishi mumkin:

1. Yuqori sifatli qurilish materiallari: Bunday uylar uchun ko'pincha yuqori sifatli materiallar ishlatiladi, masalan, ekobavul materiallar, yuqori issiqlik va ovoz o'zlashtiruvchi izolyatsiya materiallari.
2. Xavfsizlik tizimlari: Xavfsizlikni ta'minlash uchun zamonaviy texnologiyalar, masalan, videokuzatuv tizimlari, xavfsizlik signalizatsiyasi, kodli eshiklar va hatto sun'iy intellekt orqali xavfsizlikni nazorat qilish tizimlari o'rnatilishi mumkin.
3. Yashashning yuqori sifati: Xasiz xonadonlarda yashovchilar uchun qulayliklar, masalan, keng va yorug' xona, havalandirish tizimlari, issiqlikni saqlash, suv ta'minoti, elektr energiyasi, internet va boshqalar mavjud.
4. Madaniy va ijtimoiy infrastrukturaga yaqinlik: Bu xonadonlar ko'pincha jamoat transporti, maktablar, shifoxonalar, savdo markazlari kabi ijtimoiy va madaniy infratuzilmalar yaqinida joylashgan bo'ladi.
5. Ekologik toza va samarali tizimlar: Ekologik jihatdan barqaror energiya manbalari (masalan, quyosh panellari), suvni tejash tizimlari va boshqa yashil texnologiyalar joriy etiladi.

Havsiz Mahala:

Havsiz mahala esa, o'ziga xos ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda yashovchi hududni ifodalaydi. Ushbu hududlar, ko'pincha shaharlarda yoki yirik qishloq joylarida ijtimoiy muammolar, resurslar etishmasligi va xavfsizlik muammolari bilan bog'liq bo'ladi.

Bunday mahallalar quyidagi xususiyatlarga ega bo'lishi mumkin:

1. Resurslar yetishmasligi: Havsiz mahallalardagi uylar ko'pincha eski va ta'mir talab qiladi. Elektr energiyasi, toza ichimlik suvi, toza havo va sog'liqni saqlash xizmatlarining yetarli bo'lmasligi ko'plab muammolarni keltirib chiqaradi.
2. Jinoyatchilik: Havsiz mahala hududlarida jinoyat darajasi yuqori bo'lishi mumkin. Jinoyatchilikning ortishi, narkotiklar savdosi, bezorilik, o'g'irliklar va boshqa xavfli holatlar yashovchilarga katta muammolar tug'diradi.
3. Infratuzilma yetishmovchiligi: Bunday hududlarda jamoat transporti, yo'llar, kanalizatsiya tizimlari, maktablar, tibbiyot xizmatlari kabi zarur infratuzilmalar yetarli darajada rivojlanmagan bo'lishi mumkin.

4. Ijtimoiy jihatdan qiyinchiliklar: Havfsiz mahallalarda ijtimoiy farovonlik kam bo'lishi, aholining ko'pchiligi iqtisodiy muammolarga duch kelishi mumkin. Bunday hududlarda kambag'allik, ish o'rinlarining yetishmasligi, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalaridagi cheklovlar mavjud.
5. Migratsiya va ko'chmanchilar: Havfsiz mahallalarda ko'pincha boshqa hududlardan kelgan migratsiya oqimlari va ko'chmanchilar yashaydi. Bunday hududlarga yangi kelgan aholining jamiyat bilan integratsiya jarayoni qiyin bo'lishi mumkin.
6. Jamoat tashkilotlari va qo'llab-quvvatlash: Bunday hududlarda ko'pincha ijtimoiy xizmatlar, jamoat tashkilotlari va ijtimoiy yordamga ehtiyoj bor. Odamlar o'rtasida ijtimoiy aloqalar va qo'llab-quvvatlash tizimi zaif bo'lishi mumkin.

Xasiz Xonadon va Havfsiz Mahala O'rtasidagi Farq:

- Infratuzilma: Xasiz xonadonlar odatda yuqori darajada rivojlangan infratuzilmaga ega, havfsiz mahallalarda esa bu daraja past bo'ladi.
- Xavfsizlik: Xasiz xonadonlar xavfsiz va zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlangan, havfsiz mahallalarda esa xavfsizlik darajasi past bo'lishi mumkin.
- Ijtimoiy farovonlik: Xasiz xonadonlar ijtimoiy farovonlikka asoslangan, havfsiz mahallalarda esa ko'pincha ijtimoiy tengsizlik, kam ta'minlanganlik mavjud.
- Qulayliklar: Xasiz xonadonlar uchun barcha zamonaviy qulayliklar mavjud, havfsiz mahallalarda esa bu imkoniyatlar kamroq.

Ijtimoiy va Iqtisodiy Ta'sirlar:

- Ijtimoiy ta'sir: Xasiz xonadonlar ijtimoiy tenglikni ta'minlash va jamiyatda yuqori hayot sifati yaratishga xizmat qilsa, havfsiz mahallalar jamiyatning ijtimoiy tizimini zaiflashtiradi, ayniqsa kambag'allar va zaif qatlamlar o'rtasida tafovutni kuchaytiradi.
- Iqtisodiy ta'sir: Xasiz xonadonlar iqtisodiy rivojlanishga turtki bo'lishi mumkin, chunki ular yirik investitsiyalarni jalb etadi va yangi ish o'rinlarini yaratadi. Havfsiz mahala esa iqtisodiy turg'unlikka olib kelishi mumkin, chunki resurslarning etishmasligi va ijtimoiy muammolar iqtisodiy faollikni pasaytiradi.

Profilaktika inspektorining roli:

Profilaktika inspektorining asosiy vazifalaridan biri fuqarolarni xavfsizlikka oid zarur bilimlar bilan ta'minlashdir. Ular quyidagi ishlarni amalga oshiradilar:

1. Xavfsizlikni targ'ib qilish: Profilaktika inspektorlari fuqarolarga xavfsiz yashash muhitini yaratishda yordam beradilar. Bu o'z ichiga yong'in xavfsizligi,

uy-joy va hovlilarda xavfsizlik choralari ko'rish, to'g'ri jihozlar va tizimlar o'rnatish kabi masalalarni o'z ichiga oladi.

2. Profilaktik tadbirlar o'tkazish: Inspektorlar, mahallalarda xavfsizlik bo'yicha seminarlar o'tkazib, fuqarolarni xavfsizlik choralariga rioya qilishga o'rgatadilar. Xavfsizlikni oshirish uchun aksiyalar va targ'ibot ishlari tashkil qilinadi.
3. Jinoyatlarning oldini olish: Inspektorlar xavfsiz xonadon va hovli yaratishda jinoyatchilikning oldini olishga qaratilgan tavsiyalar beradi. Ushbu tavsiyalarni amalga oshirish orqali mahalla hududlarida jinoyat darajasini kamaytirish mumkin.

vAlbatta, ilmiy maqolani to'liq formatda yozib bera olishim mumkin. Quyida *"Profilaktika inspektorlarining xavfli guruhdagi shaxslar bilan ishlash faoliyatida hamkorlik"* mavzusida anatatsiya va foydalanilgan adabiyotlar bilan to'liq ilmiy maqola taqdim etaman:

1. Ommaviy sektor bilan hamkorlik: Mahalliy jamoalar va notijorat tashkilotlari bilan yaqindan ishlash orqali, xavfli guruhlar haqida ma'lumotlarni almashish va muammolarni hal qilishda samaradorlik oshadi.

Samaradorlikni oshirish yo'llari

Profilaktika inspektorlarining xavfli guruhlar bilan ishlashdagi samaradorligini oshirish uchun quyidagi tavsiyalarni keltirish mumkin:

1. Malaka oshirish va treninglar: Profilaktika inspektorlariga xavfli guruhlar bilan ishlashda zarur bo'lgan ko'nikmalarni o'rgatish uchun muntazam treninglar va malaka oshirish dasturlarini tashkil etish zarur.
2. Yagona ma'lumotlar bazasi: Xavfli guruhlar haqida to'plangan ma'lumotlarni tizimli ravishda saqlash va ularga tezkor javob berish uchun yagona ma'lumotlar bazasini yaratish zarur.
3. Doimiy kuzatuvlar va tekshiruvlar: Xavfli guruhlariga ta'sir etish va ularning jinoyatchilik faoliyatining oldini olish uchun muntazam kuzatuvlar va tekshiruvlar o'tkazish zarur.
4. Davlat va jamoat sektorlarining hamkorligi: Xavfli guruhlar bilan ishlashda davlat va jamoat tashkilotlari o'rtasida samarali aloqalarni yo'lga qo'yish zarur.

Xulosa

Profilaktika inspektorlarining xavfli guruhlar bilan ishlashdagi hamkorlik, jinoyatchilikni oldini olish va jamiyat xavfsizligini ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Xavfli guruhlariga ijtimoiy, psixologik va huquqiy yordam ko'rsatish orqali, profilaktika inspektorlari jamiyatni jinoyatlardan himoya qilishga yordam beradi. Huquqni muhofaza qilish organlari, ijtimoiy xizmatlar, sog'liqni saqlash tizimi, ta'lim muassasalari va ommaviy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlik, xavfli guruhlar bilan ishlashni yanada samarali va natijali qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdurahmanov, Sh. (2021). *Jinoyatchilikning oldini olishning zamonaviy usullari*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Karimov, F. (2020). *Profilaktika inspektorlarining huquqiy asoslari*. Toshkent: Yuridik fakulteti nashriyoti.
3. Islomov, N. (2019). *Ijtimoiy xizmatlar va jinoyatchilikni oldini olish*. Samarqand: Samarqand davlat universiteti.
4. Shodmonov, S. (2022). *Xavfli guruhlar bilan ishlashda samarali metodlar*. Tashkent: O'zbekiston Yuridik akademiyasi nashriyoti.
5. Tursunov, R. (2021). *Jinoyatchilik va xavfli guruhlar: metodologik yondashuvlar*. Buxoro: Buxoro davlat universiteti.